

МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ПЛОВДИВ
ФАКУЛТЕТ „ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ“
ЦЕНТЪР ЗА ДИСТАНЦИОННО ОБУЧЕНИЕ

Лекция № IV-2

**МЕДИКО-СОЦИАЛНИ ПРОБЛЕМИ НА
РАЖДАЕМОСТТА И ОБЩАТА СМЪРТНОСТ**

Доц. д-р Гена Грънчарова, д.м.

Проф. д-р Силвия Александрова-Янкуловска, д.м.н.

I. Раждаемост

- 1.1. Определение на основни понятия и показатели.
- 1.2. Глобални тенденции на раждаемостта.
- 1.3. Раждаемостта в Европа
- 1.4. Раждаемостта в България.

II. Обща смъртност

- 2.1. Определение на основните понятия.
- 2.2. Глобални проблеми на общата смъртност.
- 2.3. Общата смъртност в Европа.
- 2.4. Общата смъртност в България.
- 2.5. Естествен прираст на населението.

I. РАЖДАЕМОСТ

1.1. ОСНОВНИ ПОНЯТИЯ

Брутен коефициент за раждаемост (Crude Birth rate) – общ интензивен показател, измерващ честотата на живородените на 1000 души от населението.

$$P = \frac{\text{брой живородени деца}}{\text{средногодишен брой население}^*} \times 1000$$

* полусума от броя на населението към 31.12 в предходната година и годината, за която се изчислява показателят

Живородено дете - “всеки продукт от зачатие, изтласнат или изваден от тялото на майката, независимо от продължителността на бременността, който след такова отделяне диша или показва други признаци на живот като сърцебиене, пулсация на пъпната връв или ясно изразено съкращение на волеви мускули, независимо от това дали пъпната връв е прерязана или плацентата е прикрепена” (МКБ-10).

В България според Наредба № 12 от 21.07.2014 г се прилагат следните дефиниции за статуса на родените деца:

Раждане - цялостна (включваща плод и плодни придатъци) експулсия или екстракция на плод независимо дали е жив, или мъртъв, който отговаря на следните критерии:

- а) телесна маса при раждането 800 и повече грама и/или гестационна възраст 26 и повече гестационни седмици;
- б) телесна маса при раждането под 800 грама и/или гестационна възраст под 26 гестационни седмици - при условие, че плодът е роден жив и е живял поне 3 денонощия.

Жив плод - плод, който проявява признаци на кръвна циркулация. При липса на такива признаци плодът се обозначава като „мъртъв“ (foetus mortuus).

Аборт - загуба или прекъсване на бременност, преди плодът (плодовете) да отговаря на посочените критерии за раждане.

Скала за оценка на раждаемостта

ниска - под 15‰

средна - 15-25‰

висока - над 25‰

**Основен недостатък на
брутния коефициент за
раждаемост – силна
зависимост от
възрастовата структура на
населението.**

Коефициенти за плодовитост

Обща плодовитост

(General Fertility rate)

Общ интензивен показател

брой живородени деца

$$\text{ОП} = \frac{\text{брой живородени деца}}{\text{средногод. брой жени 15-49 г.}} \times 1000$$

Раждаемост / Обща плодовитост = 1 / 4

Повъзрастова плодовитост **(age-specific fertility rate)**

Специфичен интензивен показател

**брой живородени от жени в
определена възраст**

$$\text{ПП} = \frac{\text{брой живородени от жени в определена възраст}}{\text{средногод. брой жени в същата възраст}} \times 1000$$

**средногод. брой жени в
същата възраст**

Разлика между специфични интензивни показатели и пропорции (отн. дялове)

Специфичен интензивен показател за повъзrastова плодовитост при 15-19 г. жени

$$\text{СИП} = \frac{\text{Живородени от майки на възраст 15-19 г.}}{\text{Средногод. брой жени на същата възраст}} \times 1000$$

Пропорция (относ. дял) на живородените от майки на възраст 15-19 г.

$$\text{Отн. дял} = \frac{\text{Живородени от майки на възраст 15-19 г.}}{\text{Общ брой живородени през годината}} \times 100$$

Средни величини - използват се при социологически проучвания на раждаемостта – напр., среден фактически, идеален, планиран или очакван брой деца.

Чрез средни величини се изразяват също специфичните показатели за оценка на възпроизводството на населението, СППЖ и др.

**Специфични показатели за
оценка на
възпроизводството на
населението**

Сумарна плодовитост - среден брой живи деца, които би родила една жена през целия ѝ плодовит период, ако повъзрастовата плодовитост се запази такава, каквата е в момента.

В България: Общо – 1,52
градове – 1,44
села – 1,78

Бруто-коефициент за възпроизводство - **среден брой момичета, които би родила една жена през целия ѝ плодовит период, ако повъзрастовата плодовитост се запази такава, каквато е в момента.**

Изчисление: сумарна плодовитост \times относ. дял на живородени момичета

Нето-коефициент за възпроизводство – среден брой момичета, които би родила една жена през целия ѝ плодовит период, ако повъзрастовата плодовитост и смъртност при жените се запазят такива, каквито са в момента.

НК определя типа на възпроизводство:

НК > 1,0 - разширено

НК = 1,0 - стационарно

НК < 1.0 - стеснено

1.2. РАЖДАЕМОСТТА В СВЕТА

В развитите страни се очертава ясно изразена тенденция към снижение на раждаемостта и сумарната плодовитост.

В развиващите се страни също има тенденция към снижение, но то е все още с бавни темпове и естественният прираст в тези страни е доста висок.

Различието между най-високото и най-ниското ниво на раждаемост и сумарна плодовитост в света е 4-5 пъти.

СУМАРНА ПЛОДОВИТОСТ В СВЕТА 2017 Г.
(данни на Световната банка)

Групи страни по БНП	СП - 2017
Висок доход	1,6
Доход по-висок от средния	1,9
Среден доход	2,3
Доход по-нисък от средния	2,7
Нисък доход	4,6

НАЙ-ВИСОКА И НАЙ-НИСКА СУМАРНА ПЛОДОВИТОСТ (данни на Световната банка – 2017 г.)

Страни с най-ниска СП		Страни с най-висока СП	
Хонг Конг, Корея	1,1	Нигер	7,0
Макао	1,2	Сомалия	6,2
Италия, Испания, Кипър	1,3	Мали, Конго	6,0
Гърция, Полша, Япония	1,4	Чад	5,8
България, Австрия, Финландия, Канада, Унгария. Словакия, Швейцария	1,5	Ангола	5,6
Германия, Румъния, Словения	1,6	Нигерия, Бурунди	5,5
Белгия, Нидерландия, Норвегия	1,7	Буркина Фасо	5,3

1.3. РАЖДАЕМОСТТА В ЕВРОПА

Коефициентът на раждаемост общо за ЕС-28 през 2018 г. е 9,7‰ (Евростат).

С най-високо ниво: Ирландия (12.5‰), Швеция (11.4‰), Франция (11.3‰), Обединеното кралство (11.0‰)

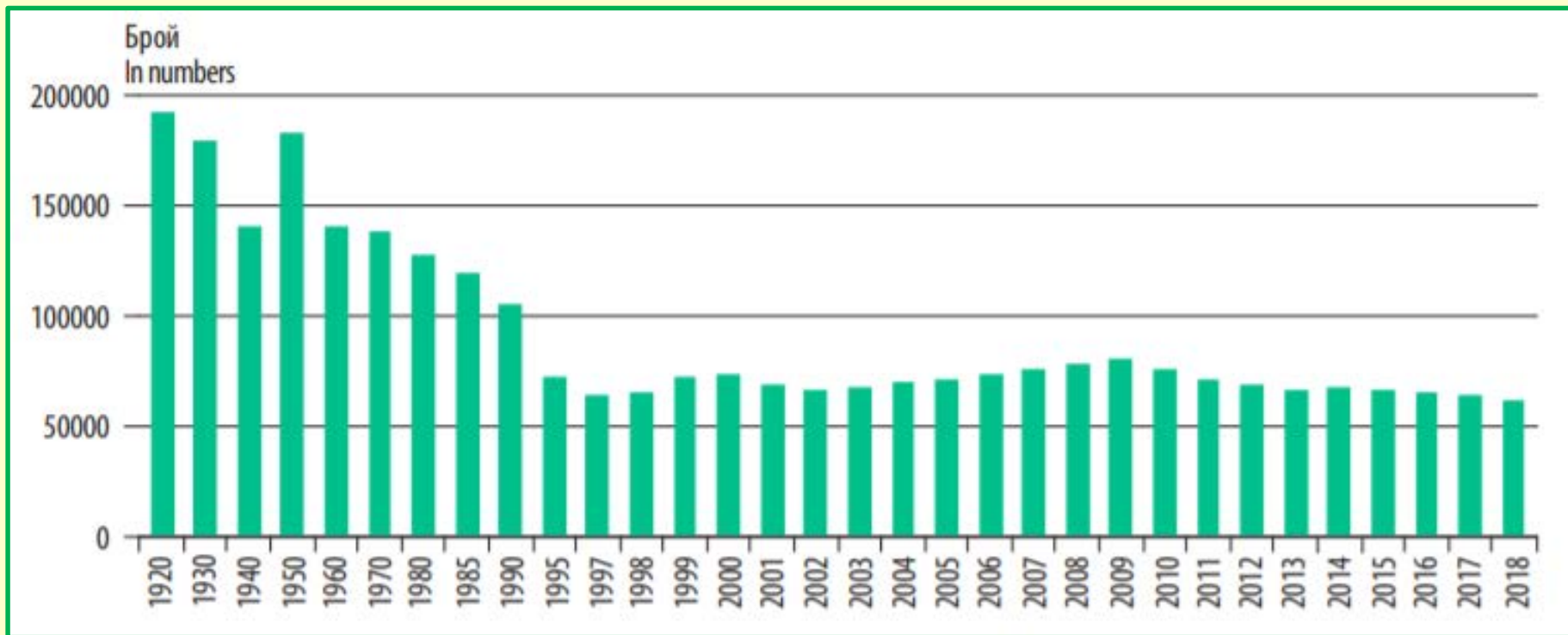
С най-ниско ниво: Италия (7.3‰), Испания (7.9‰), Гърция (8.1‰), Португалия (8.5‰), Финландия (8.6‰), България (8.9‰), Хърватска (9.0‰)

1.4. РАЖДАЕМОСТТА В БЪЛГАРИЯ

**Раждаемост, смъртност и естествен прираст
в България 1970 - 2018 г.**

<i>Година</i>	<i>Живоро-дени</i>	<i>Умрели</i>	<i>Естеств. прираст</i>	<i>Живоро-дени</i>	<i>Умрели</i>	<i>Естеств. прираст</i>
	Брой			На 1000 население		
Общо						
1970	138 745	77 095	61 650	16.3	9.1	7.2
1980	128 190	97 950	30 240	14.5	11.1	3.4
1990	105 180	108 608	-3 428	12.1	12.5	-0.4
2000	73 679	115 087	-41 408	9.0	14.1	-5.1
2010	75 513	110 165	-34 652	10.0	14.6	-4.6
2015	65 950	110 117	-44 167	9.2	15.3	-6.2
2016	64 984	107 580	-42 596	9.1	15.1	-6.0
2017	63 922	109 791	-45 836	9.0	15.5	-6.5
2018	62 197	108 526	-46 329	8.9	15.4	-6.5

Живородени деца в България през периода 1920 - 2018 г.

**Нивото на раждаемостта
в градовете и селата се
различават съществено
(2018 г. в градовете 9,1‰, в
селата – 8,3‰).**

**Раждаемост, смъртност и естествен прираст
в България 1970 - 2018 г.**

<i>Години</i>	<i>Живоро-дени</i>	<i>Умрели</i>	<i>Естеств. прираст</i>	<i>Живоро-дени</i>	<i>Умрели</i>	<i>Естеств. прираст</i>
	Брой			На 1000 население		
В градовете						
1970	79 809	30 957	48 852	18.0	7.0	11.0
1980	86 664	45 153	41 511	15.7	8.2	7.5
1990	73 940	55 225	18 715	12.6	9.4	3.2
2000	52 789	64 184	-11 395	9.5	11.5	-2.0
2010	57 077	65 759	-8 682	10.6	12.2	-1.6
2015	49 486	67 749	-18 263	9.4	12.9	-3.5
2016	48 733	67 192	-18 459	9.3	12.9	-3.6
2017	48 005	68 418	-20 413	9.2	13.2	-4.0
2018	46 877	68 011	-21 134	9.1	13.2	-4.1

**Раждаемост, смъртност и естествен прираст
в България 1970 - 2018 г.**

<i>Години</i>	<i>Живоро-дени</i>	<i>Умрели</i>	<i>Естеств. прираст</i>	<i>Живоро-дени</i>	<i>Умрели</i>	<i>Естеств. прираст</i>
	Брой			На 1000 население		
В селата						
1970	58 936	46 138	12 798	14.6	11.4	3.2
1980	41 526	52 797	-11 271	12.4	15.7	-3.3
1990	31 240	53 383	-22 143	10.9	18.6	-7.7
2000	20 890	50 903	-30 013	8.1	19.6	-11.5
2010	18 436	44 406	-25 970	8.6	20.7	-12.1
2015	16 464	42 368	-25 904	8.5	22.0	-13.4
2016	16 251	40 388	-24 137	8.5	21.1	-12.6
2017	15 950	41 373	-25 423	8.5	22.0	-13.5
2018	15 320	40 515	-25 195	8.3	21.8	-13.5

Наблюдават се териториални различия в нивото на раждаемостта по области:

- най-висока в Сливен - 12.0‰, София (столица) и Ямбол - по 9.8‰;

- най-ниска в Смолян - 6.3‰, Габрово и Видин - по 6.8‰.

6. Живородени по възраст на жените

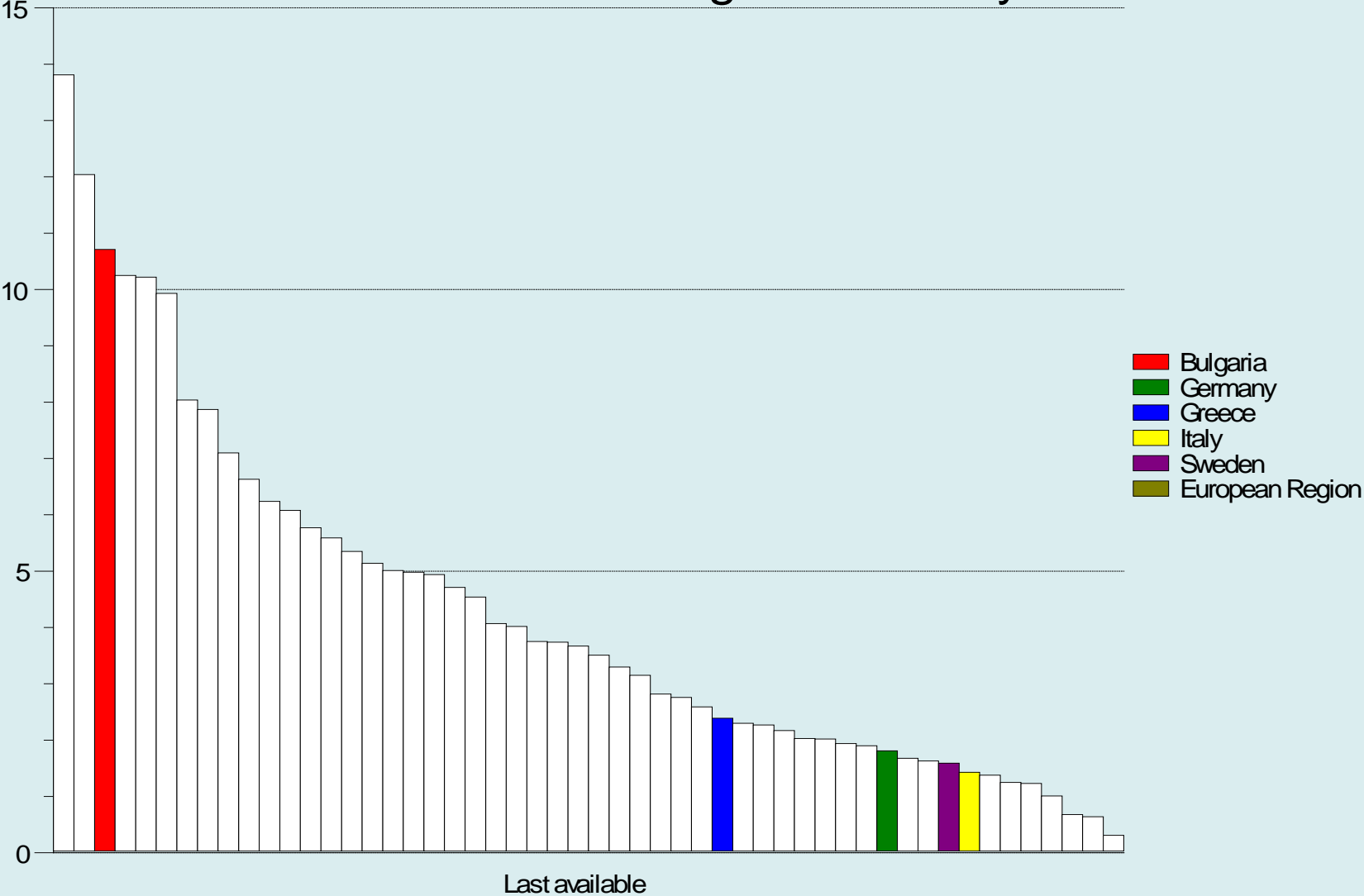
(на 1000 жени)

Възраст (в навърше- ни години)	1980	1990	2000	2010	2015	2016	2017	2018
Общо	59.8	48.9	36.7	42.6	42.0	41.9	41.8	41.3
до 19	80.3	68.3	47.1	43.1	41.3	39.9	39.9	40.6
20–24	192.8	158.4	89.7	73.1	69.7	70.3	71.5	69.3
25–29	92.8	78.3	72.9	86.8	88.1	88.5	88.6	88.8
30–34	32.2	28.8	32.3	65.1	69.7	71.2	71.5	72.3
35–39	9.7	9.4	9.5	26.1	30.6	31.2	32.7	32.9
40–44	2.1	1.8	1.9	4.1	5.9	6.6	7.1	7.2
над 45	0.1	0.1	0.1	0.3	0.7	0.8	0.9	0.9

**Повъзрастовата
плодовитост има характерен
вид за страни с ориентация
към малодетно семейство -
най-висока е във възрастта
25-29 г., следвана от 30-34 г.,
20-24 г. и 15-19 г.**

***Повъзрастовата
плодовитост при 15-19 г. в
България е значително по-
висока в сравнение с другите
развити европейски страни.***

% of all live births to mothers aged under 20 years

Общата плодовитост и абортите имат тенденция към снижение

<i>Години</i>	<i>Раждания</i>	<i>Аборти</i>	<i>Раждания</i>	<i>Аборти</i>
	Брой		На 1000 жени от 15–49 г.	
1980	129 176	156 056	60.4	72.9
1990	105 821	144 644	49.2	67.2
2000	74 234	61 378	37.0	30.6
2005	71 640	41 795	38.2	22.3
2009	81 572	33 733	45.2	18.7
2010	76 105	31 548	42.9	17.8
2015	66 370	27 782	42.3	17.7
2016	65 446	26 412	42.2	17.0
2017	64 359	24 287	42.1	15.9
2018	62 576	23 437	41.6	15.6

Макар и с тенденция към намаляване, честотата на абортите е все още висока в сравнение с развитите европейски страни – на 1000 раждания у нас се падат 375 аборта.

От 1991 г. се наблюдава трайна тенденция на увеличаване на извънбрачните раждания. Техният относителен дял нараства от 18.5% през 1992 г. на 42.0% през 2001 г. и на 58.6% през 2018 година.

Относителният дял на извънбрачните раждания в селата (65.0%) е по-висок от този в градовете (56.5%).

За 78.8% от извънбрачните раждания има данни за бащата, което означава, че тези деца се отглеждат в семейна среда от родители, живеещи в съжителство без брак.

II. ОБЩА СМЪРТНОСТ

2.1. ОСНОВНИ ПОНЯТИЯ

Брутен (нестандартизиран) коэффициент за обща смъртност – общ интензивен показател

Изчисление:

$$\text{ОС} = \frac{\text{общ брой умрели лица}}{\text{средногодишен брой население}} \times 1000$$

Скала за оценка:

ниска – под 10‰

средна – от 10 до 15‰

висока – над 15‰

**Основен недостатък на
брутния коефициент на
смъртност – силна
зависимост от
възрастовата структура на
населението.**

**За елиминирание влиянието на
възрастовата структура при
сравняване на общата
смъртност в страни и региони
с различна възрастова
структура на населението се
използват **стандартизирани
коефициенти.****

Специфични интензивни коефициенти:

- по пол
- по местоживеене
 - по възраст
 - по причини

Специфични интензивни коефициенти за смъртност по възраст (повъзрастова смъртност)

$$\text{ПС} = \frac{\text{брой умрели лица в дадена възраст}}{\text{средногод. брой лица на същата възраст}} \times 10^n$$

Пример:

$$\text{См 50-59 г.} = \frac{\text{брой умрели на възраст 50-59 г.}}{\text{средногод. брой лица на 50-59 г.}} \times 10^n$$

Специфични интензивни коефициенти за смъртност по причини

$$\text{СП} = \frac{\text{брой умрели лица от дадена причина}}{\text{средногод. брой население}} \times 10^n$$

Пропорции

(екстензивни, структурни
показатели, относителни дялове)

Изчисление:

Пример: Отн. дял на умираанията от ССЗ

$$\text{Отн. дял ССЗ} = \frac{\text{брой умрели от ССЗ}}{\text{общ брой умрели лица}} \times 100$$

Разлика между специфични интензивни показатели и пропорции

Спец. интенз. п-л за смъртност от инсулт

$$\text{СИП} = \frac{\text{Умрели от инсулт}}{\text{Средногод. население}} \times 10^n$$

Относителен дял на умрелите от инсулт

$$\text{Отн. дял} = \frac{\text{Умрели от инсулт}}{\text{Общ брой умрели}} \times 100$$

Майчина смъртност

Умрели жени по време на бременността,
раждането и до 42-я ден след раждането

$$МС = \frac{\text{Умрели жени по време на бременността, раждането и до 42-я ден след раждането}}{\text{брой живородени}} \times 100000$$

2.2. ОБЩАТА СМЪРТНОСТ В СВЕТА

През 2017 г. в света 56
милиона умирация:

- 49% при лица над 70 г.;
- 27% на възраст 59-69 г.;
- 14% на възраст 15-49 г.;
- 10% - под 14 г.

Повече от половината (54%) се дължат на 10 водещи причини.

= Ишемичната болест на сърцето и инсултите са най-големите убийци в света, съставлявайки заедно над **15 млн** умирания през **2016 г.** Тези две групи заболявания остават водещи причини за умирания глобално през последните 15 г.

- = **Хроничната обструктивна белодробна болест** е причинила 3 млн умирания;
- = **Ракът на белия дроб, трахеята и бронхите** е причинил 1.7 млн умирания.
- = **Диабетът** е убил 1.6 млн лица през 2016 г.; в 2000 г. по-малко от 1 млн.
- = **Умиранията от деменция** са се удвоили между 2000 г. и 2016 г. и вече са 7-ма водеща причина за умирания глобално през 2016 г.

= **Инфекциите на долните дихателни пътища**

остават най-честото заразно заболяване, причинило 3 млн умирания глобално през 2016 г,

= **Смъртността от диарийни заболявания** е

намаляла наполовина между 2000 г. и 2016 г., но те са причинили 1.4 млн умирания.

= **Туберкулозата** е намаляла през същия период, но все още е сред 10-те водещи причини с 1.3 млн умирания през 2016 г.

= **ХИВ/СПИН** не е вече сред 10-те водещи причини, като през 2017 г. е причинил 940 000 умирания в сравнение с 1.5 млн през 2000 г.

= **Пътните травми** са убили 1.4 млн души през 2016 г., като 76% са били при мъже и момчета.

Водещите причини за умирания се различават съществено по групи страни според БНП на глава от населението. За 2018-2019 г. класификацията на Световната банка е:

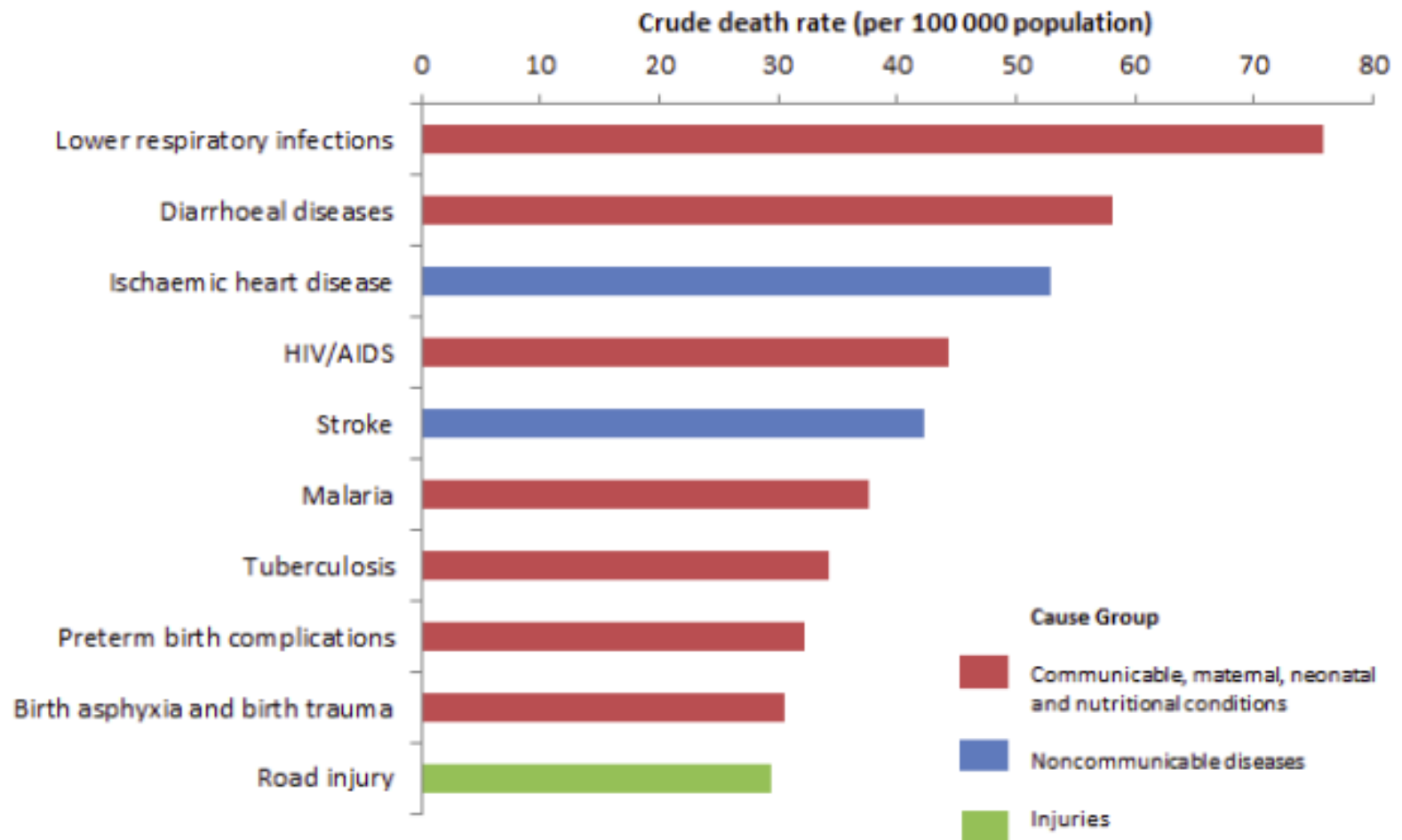
= страни с нисък доход – \$ 995 и по-малко;

= страни с доход по-нисък от средния - \$996 – \$3895;

= страни с доход по-висок от средния - \$3896 – \$12 055;

= страни с висок доход – \$12 055 и повече

Top 10 causes of deaths in low-income countries in 2016

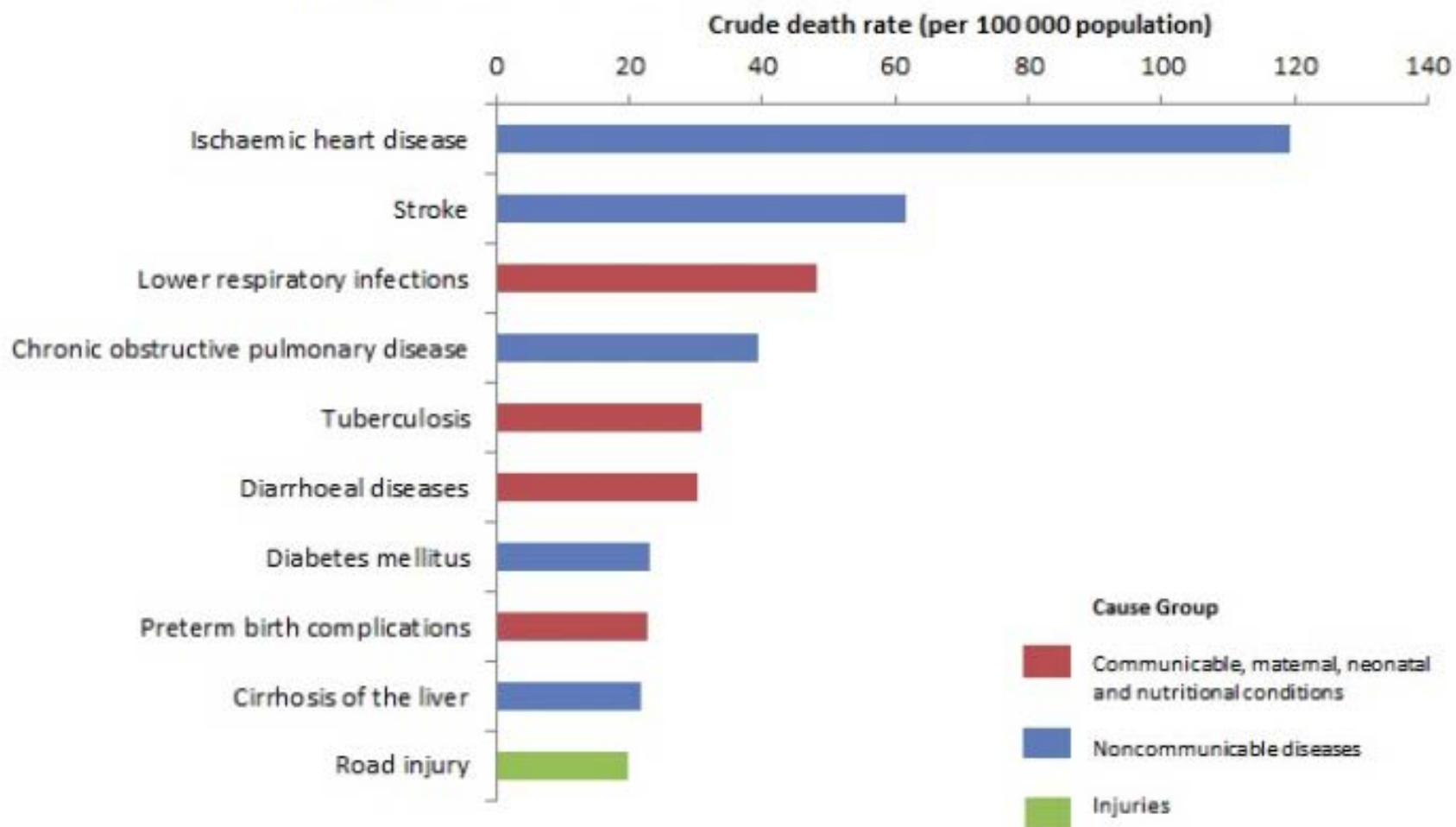

Source: Global Health Estimates 2016: Deaths by Cause, Age, Sex, by Country and by Region, 2000-2016. Geneva, World Health Organization; 2018.
World Bank list of economies (June 2017). Washington, DC: The World Bank Group; 2017 (<https://datahelpdesk.worldbank.org/knowledgebase/articles/906519-world-bank-country-and-lending-groups>).

В страните с нисък доход седем от 10-те водещи причини за умирация са от групата на заразните заболявания, майчини, неонатални причини и недохранване.

Исхемичната болест на сърцето и мозъчно-съдовата болест заемат съответно 3-то и 5-място.

Top 10 causes of deaths in lower-middle-income countries in 2016

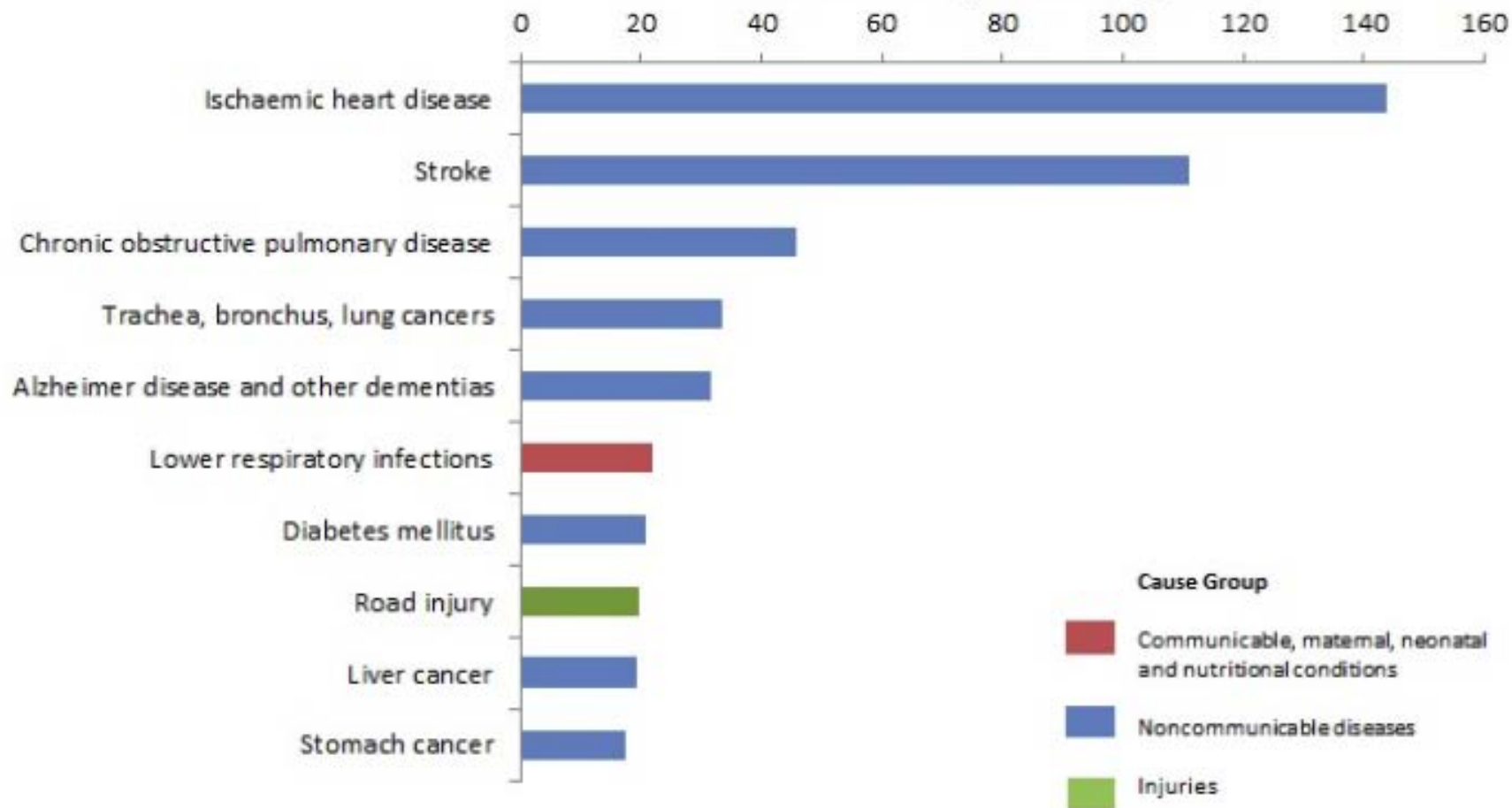
Source: Global Health Estimates 2016: Deaths by Cause, Age, Sex, by Country and by Region, 2000-2016. Geneva, World Health Organization; 2018.
World Bank list of economies (June 2017). Washington, DC: The World Bank Group; 2017 (<https://datahelpdesk.worldbank.org/knowledgebase/articles/906518-world-bank-country-and-lending-groups>).

В страните с доход по-нисък от средния пет от 10-те водещи причини за умирация са хронични незаразни заболявания и 4 причини са свързани със заразните заболявания, майчини, неонатални причини и недोхранване.

Ишемичната болест на сърцето и мозъчно-съдовата болест вече се придвижват на 1-во и 2-ро място. Пътно-транспортните травми са на 8-мо място.

Top 10 causes of deaths in upper-middle-income countries in 2016

Crude death rate (per 100 000 population)

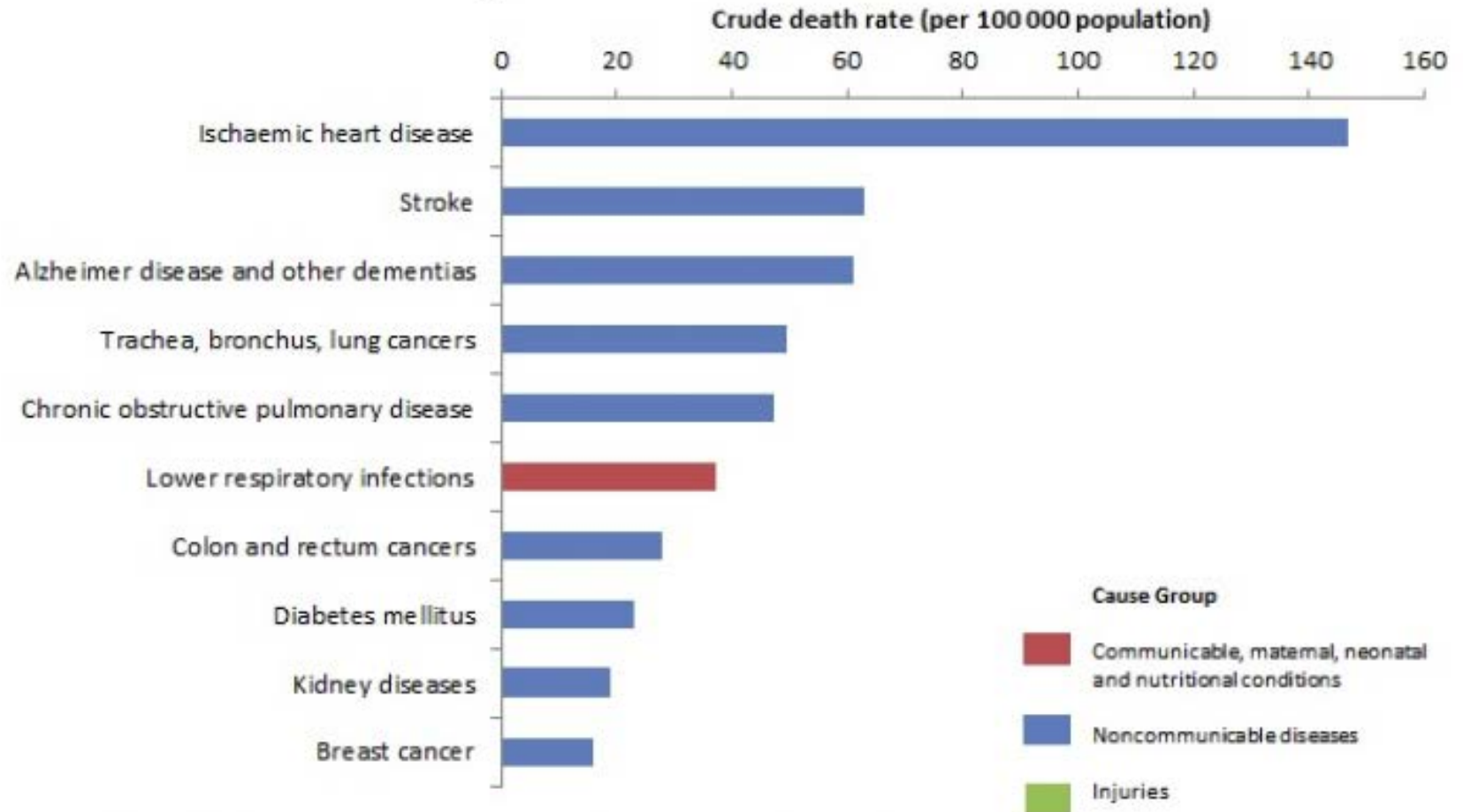

Source: Global Health Estimates 2016: Deaths by Cause, Age, Sex, by Country and by Region, 2000-2016. Geneva, World Health Organization; 2018.
World Bank list of economies (June 2017). Washington, DC: The World Bank Group; 2017 (<https://datahelpdesk.worldbank.org/knowledgebase/articles/906519-world-bank-country-and-lending-groups>).

В страните с доход по-висок от средния осем от 10-те водещи причини са хроничните незаразни заболявания и само инфекциите на долните дихателни пътища са към заразните заболявания.

Исхемичната болест на сърцето и мозъчно-съдовата болест убедително са на 1-во и 2-ро място с много по-високи нива от всички останали причини и пътно-транспортните травми са на 8-мо място.

Top 10 causes of deaths in high-income countries in 2016

Source: Global Health Estimates 2016: Deaths by Cause, Age, Sex, by Country and by Region, 2000-2016. Geneva, World Health Organization; 2018.
World Bank list of economies (June 2017). Washington, DC: The World Bank Group; 2017 (<https://datahelpdesk.worldbank.org/knowledgebase/articles/906319-world-bank-country-and-lending-groups>).

В страните с доход по-висок от средния девет от 10-те водещи причини са хронични незаразни заболявания и само инфекциите на долните дихателни пътища са към заразните заболявания и заемат 6-то място.

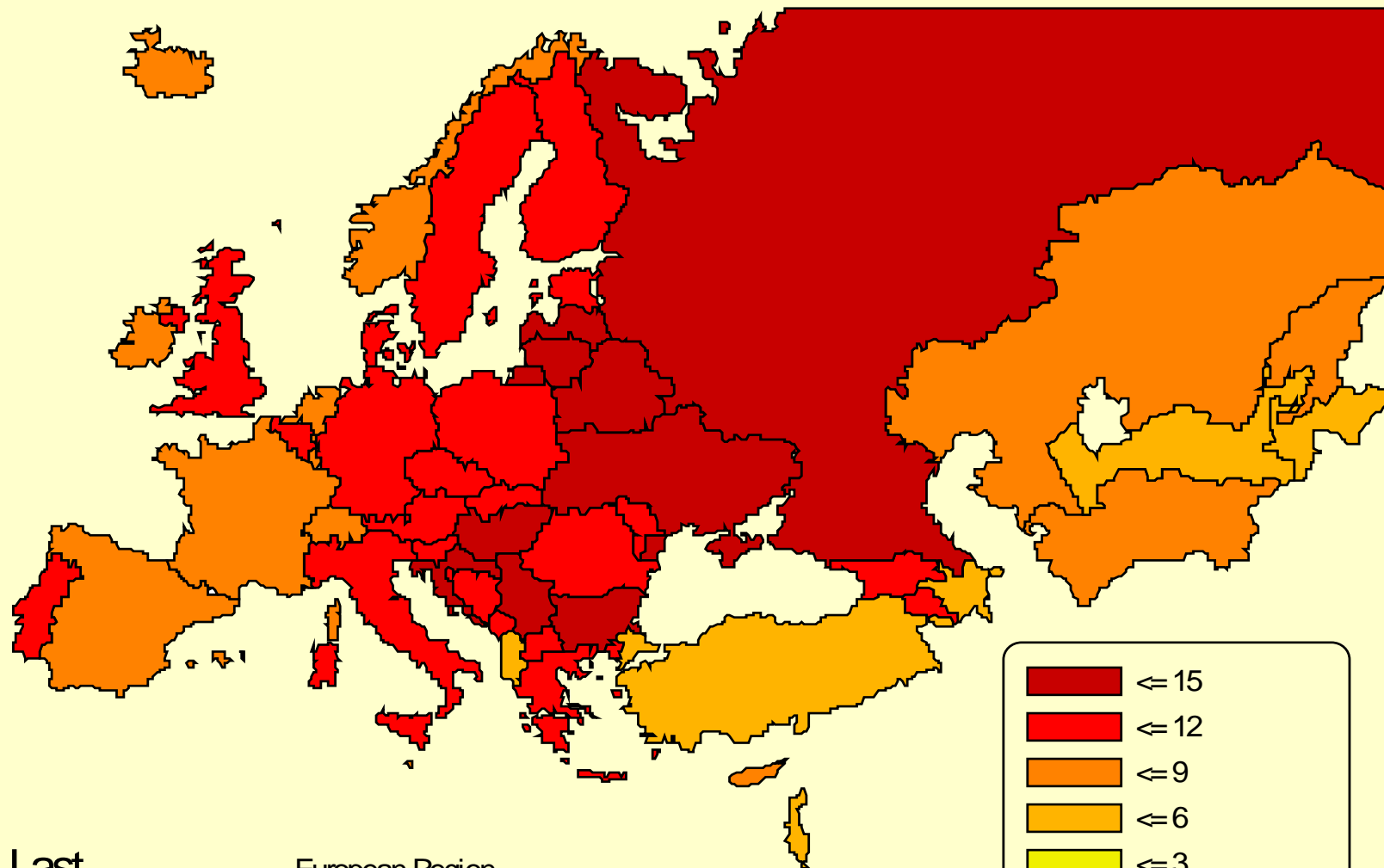
Исхемичната болест на сърцето има много високо ниво, следвана от мозъчно-съдовата болест. Три причини са свързани с раковите заболявания.

10 водещи причини за умирация в света (в %)

1. Ишемична болест на сърцето	- 13,2%
2. Мозъчно-съдова болест	- 11,9%
3. Хронична обстр. белодробна болест	- 5,6%
4. Инфекции на долните дихателни пътища	- 5,5%
5. Рак на трахея, бронхи и бял дроб	- 2,9%
6. ХИВ/СПИН	- 2,7%
7. Диарийни заболявания	- 2,7%
8. Диабет	- 2,7%
9. Пътнотранспортни травми	- 2,2%
10. Хипертония	- 2%

2.3. ОБЩАТА СМЪРТНОСТ В ЕВРОПА

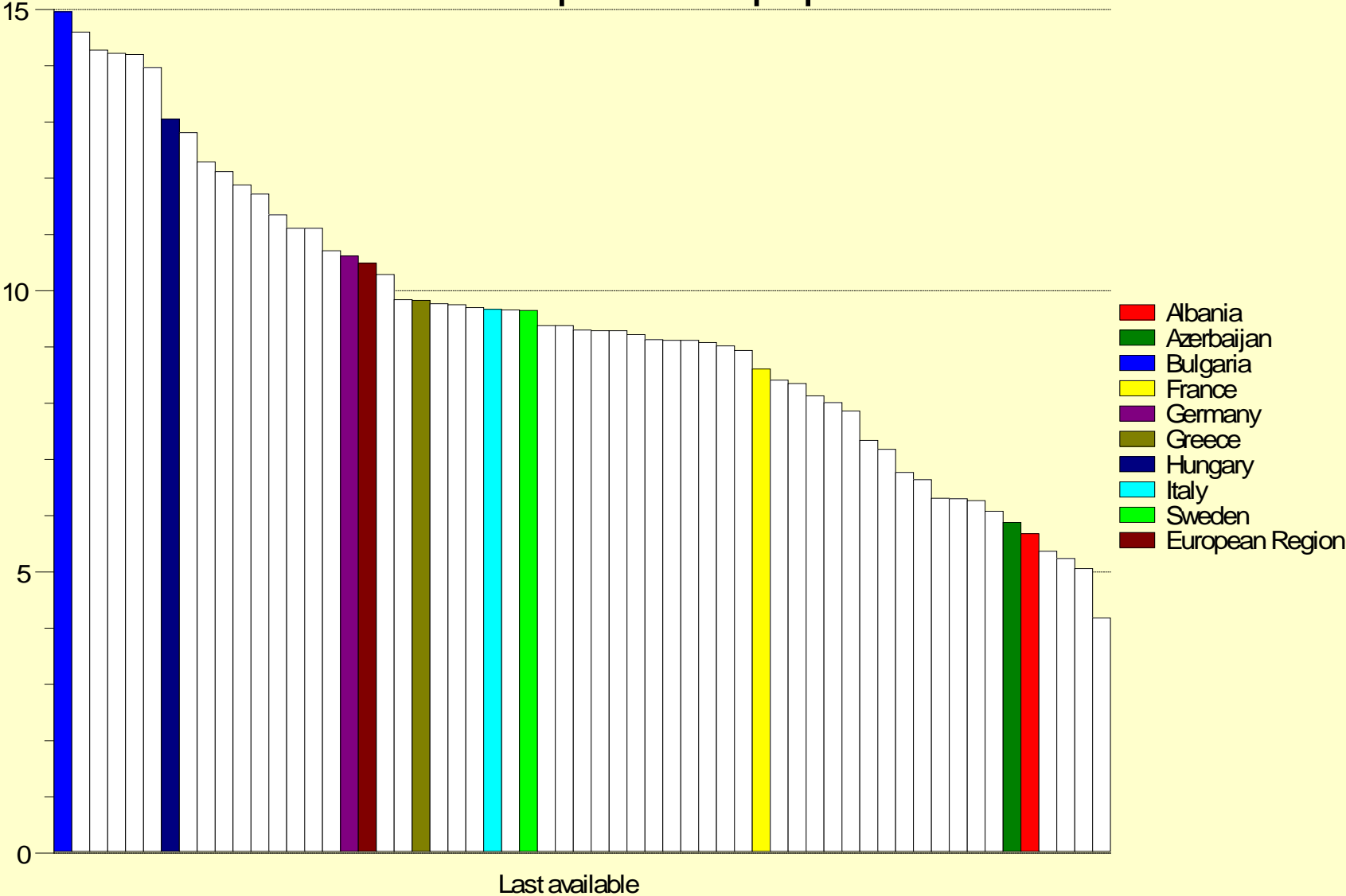
Crude death rate per 1000 population

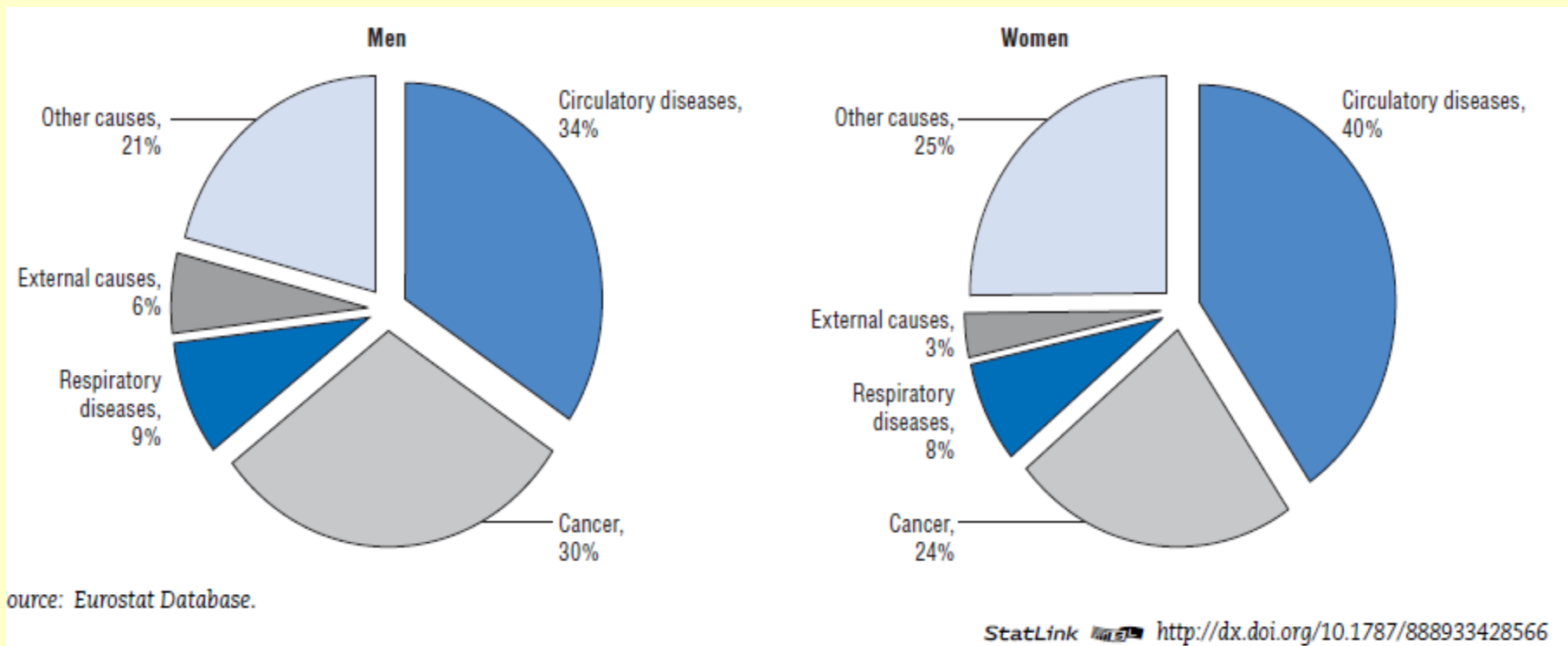

Last available

European Region
10.49

Crude death rate per 1000 population

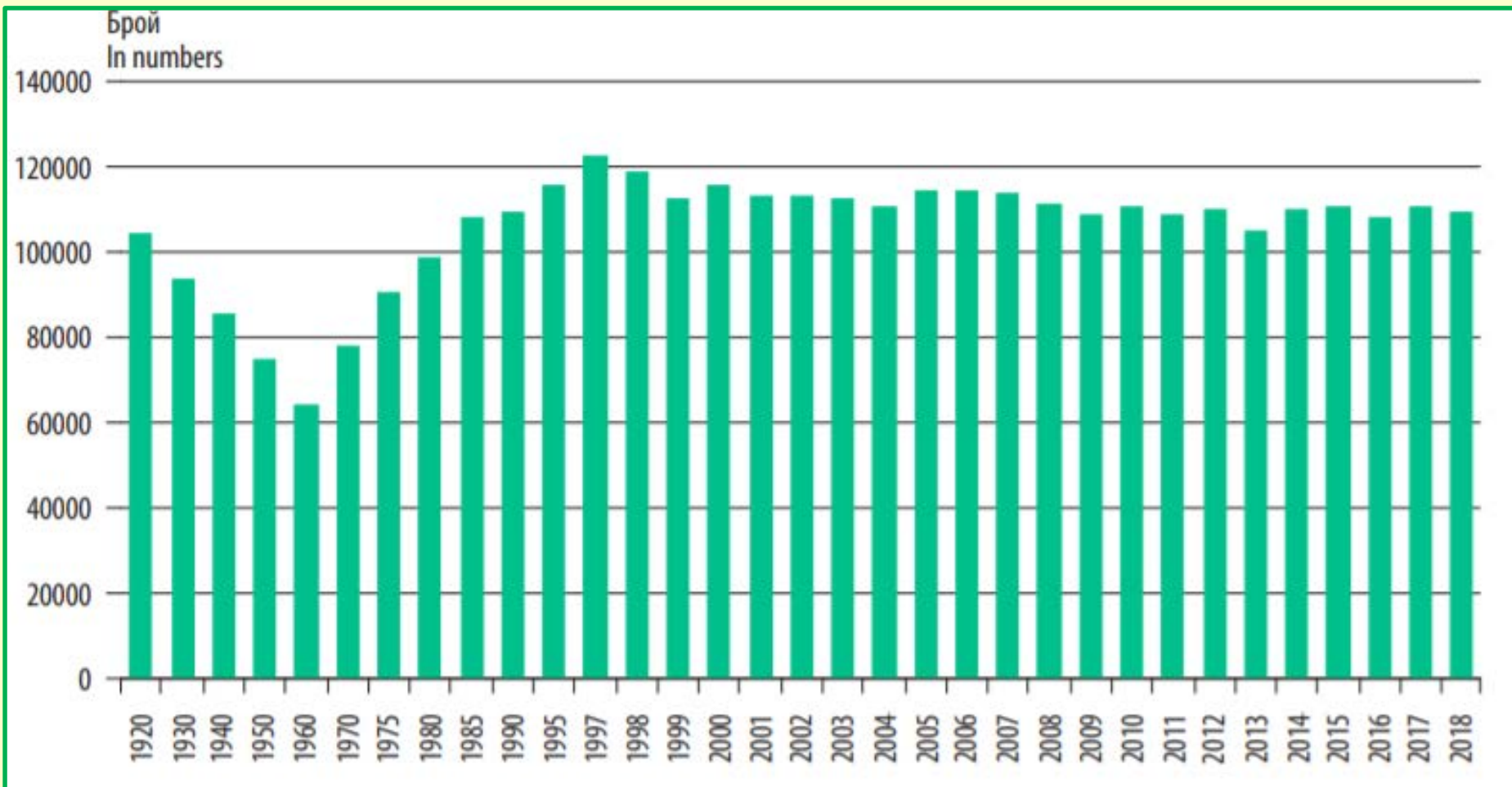

Основни причини за умирания при мъже и жени в страните от Европейския съюз

2.4. ОБЩАТА СМЪРТНОСТ В БЪЛГАРИЯ

Брой умрели в България - 1920-2018 година

**Раждаемост, смъртност и естествен прираст
в България 1970 - 2018 г.**

<i>Година</i>	<i>Живоро-дени</i>	<i>Умрели</i>	<i>Естеств. прираст</i>	<i>Живоро-дени</i>	<i>Умрели</i>	<i>Естеств. прираст</i>
	Брой			На 1000 население		
Общо						
1970	138 745	77 095	61 650	16.3	9.1	7.2
1980	128 190	97 950	30 240	14.5	11.1	3.4
1990	105 180	108 608	-3 428	12.1	12.5	-0.4
2000	73 679	115 087	-41 408	9.0	14.1	-5.1
2010	75 513	110 165	-34 652	10.0	14.6	-4.6
2015	65 950	110 117	-44 167	9.2	15.3	-6.2
2016	64 984	107 580	-42 596	9.1	15.1	-6.0
2017	63 922	109 791	-45 836	9.0	15.5	-6.5
2018	62 197	108 526	-46 329	8.9	15.4	-6.5

**Раждаемост, смъртност и естествен прираст
в България 1970 - 2018 г.**

<i>Години</i>	<i>Живоро-дени</i>	<i>Умрели</i>	<i>Естеств. прираст</i>	<i>Живоро-дени</i>	<i>Умрели</i>	<i>Естеств. прираст</i>
	Брой			На 1000 население		
В градовете						
1970	79 809	30 957	48 852	18.0	7.0	11.0
1980	86 664	45 153	41 511	15.7	8.2	7.5
1990	73 940	55 225	18 715	12.6	9.4	3.2
2000	52 789	64 184	-11 395	9.5	11.5	-2.0
2010	57 077	65 759	-8 682	10.6	12.2	-1.6
2015	49 486	67 749	-18 263	9.4	12.9	-3.5
2016	48 733	67 192	-18 459	9.3	12.9	-3.6
2017	48 005	68 418	-20 413	9.2	13.2	-4.0
2018	46 877	68 011	-21 134	9.1	13.2	-4.1

**Раждаемост, смъртност и естествен прираст
в България 1970 - 2018 г.**

<i>Години</i>	<i>Живоро-дени</i>	<i>Умрели</i>	<i>Естеств. прираст</i>	<i>Живоро-дени</i>	<i>Умрели</i>	<i>Естеств. прираст</i>
	Брой			На 1000 население		

В селата

1970	58 936	46 138	12 798	14.6	11.4	3.2
1980	41 526	52 797	-11 271	12.4	15.7	-3.3
1990	31 240	53 383	-22 143	10.9	18.6	-7.7
2000	20 890	50 903	-30 013	8.1	19.6	-11.5
2010	18 436	44 406	-25 970	8.6	20.7	-12.1
2015	16 464	42 368	-25 904	8.5	22.0	-13.4
2016	16 251	40 388	-24 137	8.5	21.1	-12.6
2017	15 950	41 373	-25 423	8.5	22.0	-13.5
2018	15 320	40 515	-25 195	8.3	21.8	-13.5

Смъртността сред мъжете
(16.5‰) е по-висока в
сравнение със смъртността
сред жените (14.4‰).

През 2018 г. на 1 000 жени
умират 1 081 мъже.

Общо за ЕС-28 коефициентът на смъртност през 2017 г. е 10.3‰.

Общата смъртност в България е най-висока сред държавите членки.

С най-ниска смъртност са Ирландия - 6.3‰, Кипър - 7.0‰, и Люксембург - 7.1‰.

Освен в България значително по-висока от средната за ЕС-28 е смъртността само в Латвия - 14.8‰, и Литва - 14.2‰.

Наблюдават се териториални различия в нивата на общата смъртност, дължащи се най-вече на различията във възрастовата структура на населението. :

- най-висока: Видин – 23.2‰, Монтана 21.7‰; Кюстендил – 20.3‰; Габрово – 20.0‰

- най-ниска: София – 11.7‰, Варна- 13.1‰, Благоевград – 13.2‰, Бургас – 13.4‰.

Показателят за преждевременната смъртност (% умрели под 65 г. спрямо всички умрели) през 2018 г. е 21.0%, а в 2017 година - (20.9%).

Умрелите жени на възраст под 65 години са 13.8% от всички умрели жени, а стойността на този показател при мъжете е 27.6%.

Смъртност по възраст в България 1960-2018 г. (в ‰)

Възраст Т	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2018
ОБЩО	8,1	9,1	11,1	12,1	14,1	14,6	15,4
Под 1 г.	45,1	27,2	20,2	14,8	13,3	9,4	5,8
1 – 9 г.	1,6	0,8	0,7	0,6	0,5	0,3	0,3
10–19 г.	0,8	0,6	0,6	0,6	0,4	0,4	0,3
20–29 г.	1,2	1,0	1,0	1,0	0,8	0,7	0,6
30–39 г.	1,8	1,5	1,6	1,8	1,7	1,3	1,3
40–49 г.	3,4	3,2	3,6	4,2	4,3	3,7	3,3
50–59 г.	8,1	8,1	9,1	9,9	10,1	9,4	9,3
60–69 г.	22,1	22,4	24,3	23,2	23,8	20,1	19,9
70 г. и +	76,7	84,2	88,2	91,9	84,5	80,2	73.8

Структура на причините за умирания в България 1970-2018 г. (в %)

ВОДЕЩИ ПРИЧИНИ	1970	1980	1990	2000	2018
ОБЩО	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Болести на кръвообращението	49,4	55,4	61,5	66,3	65,0
Новообразувания	15,0	12,8	13,9	13,4	16,1
Болести на дихат. система	6,1	5,5	5,0	4,1	4,5
Всички останали причини	29,5	26,3	19,6	16,2	14,4

Смъртност по причини в България – 2018 г.

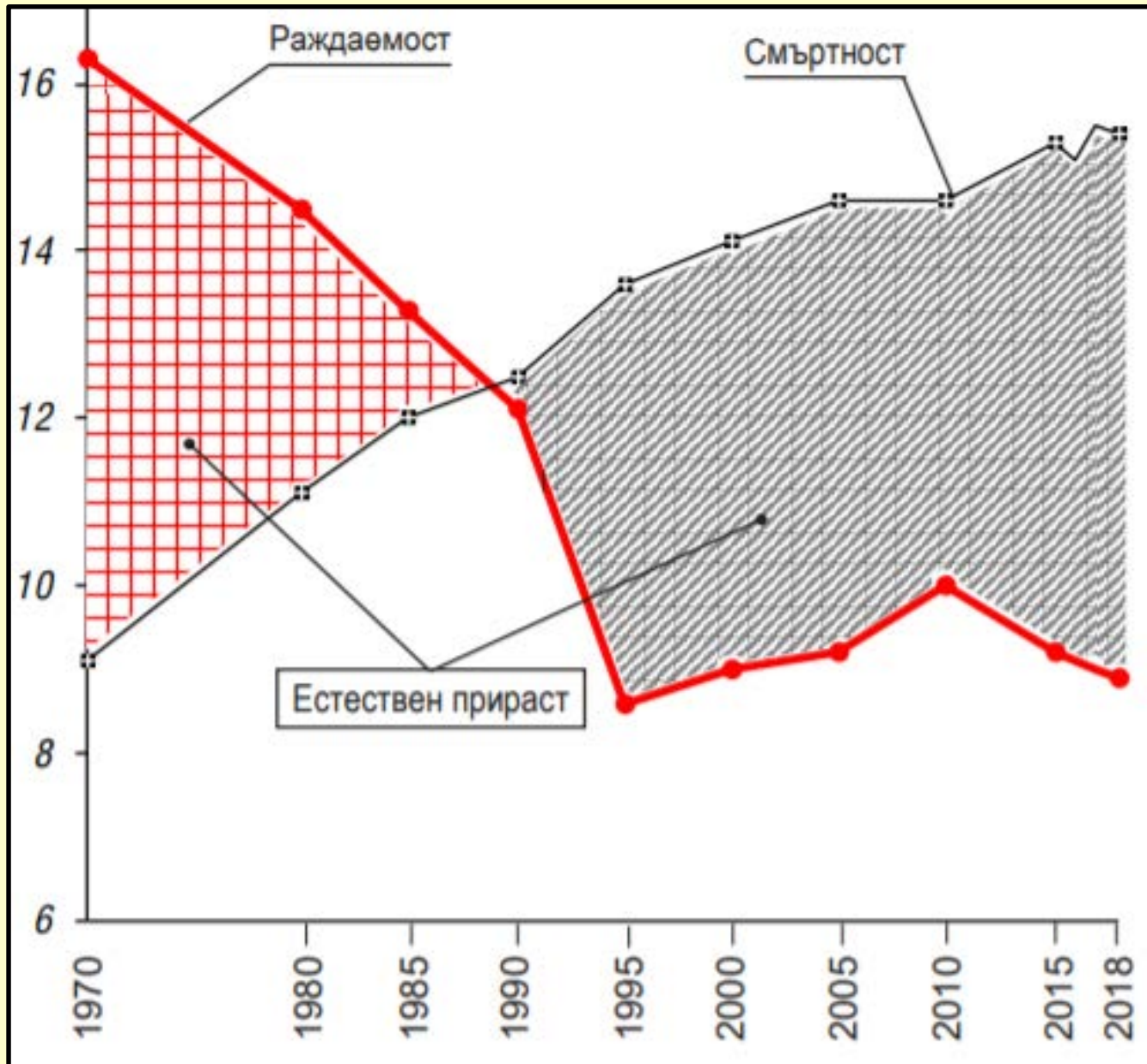

2.5. ЕСТЕСТВЕН ПРИРАСТ НА НАСЕЛЕНИЕТО

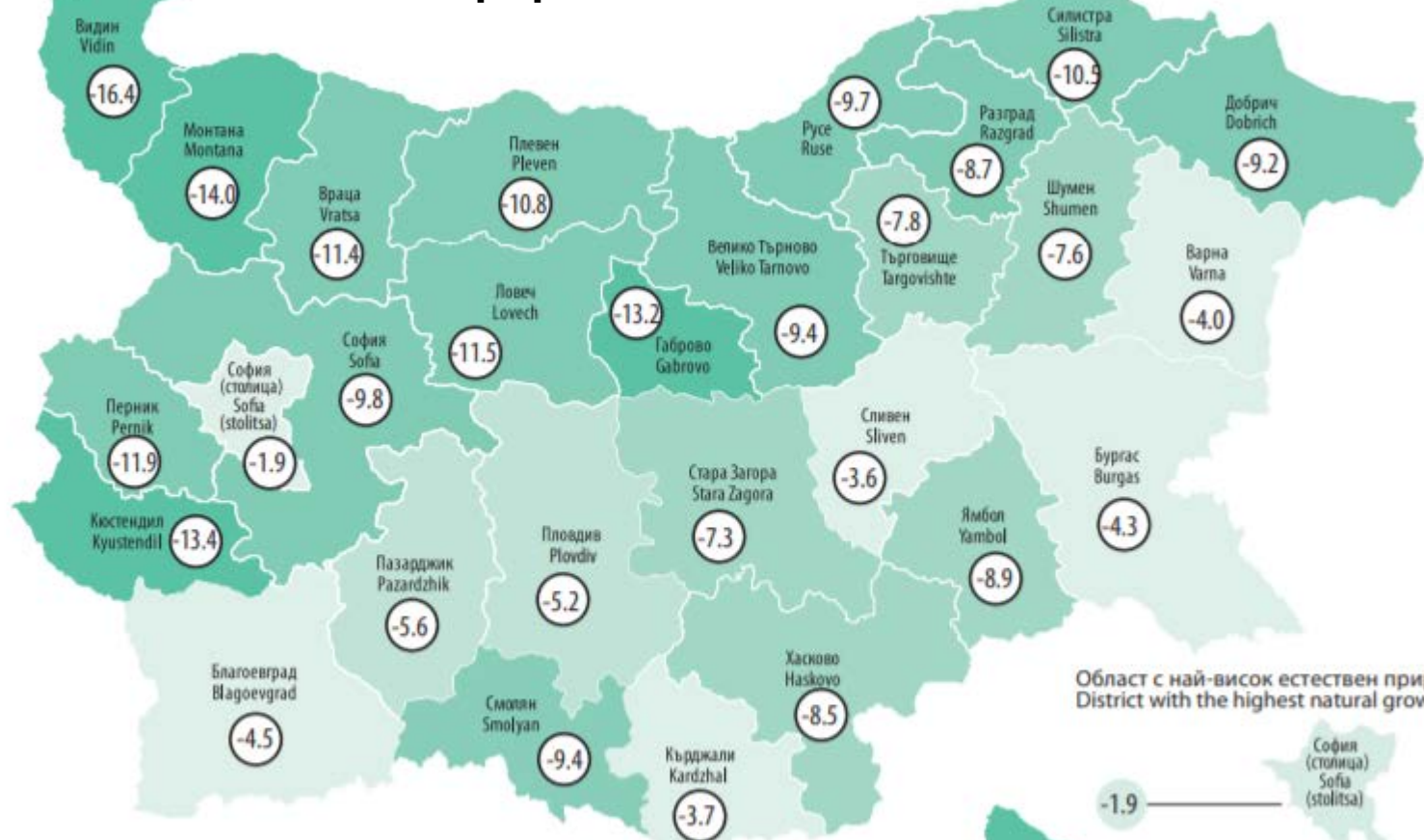
Естественият прираст на населението се определя чрез разликата между раждаемостта и общата смъртност.

След 1990 г. демографското развитие на страната се характеризира с отрицателен естествен прираст на населението.

През 2018 г. в резултат на отрицателния естествен прираст населението на страната е намаляло с 46 329 души.

Естествен прираст по области – 2018

Естествен прираст на населението по области - ‰
 Natural growth of the population by districts - ‰

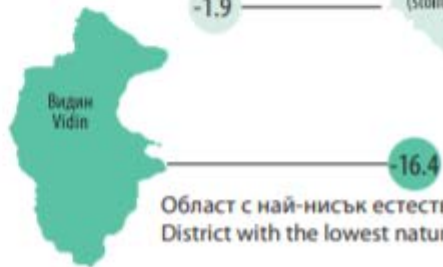
- 16.4 - -12.1
- 12.0 - -9.1
- 9.0 - -7.1
- 7.0 - -5.1
- 5.0 - -1.9

Общо за страната - ‰
 Total for the country - ‰
 -6.5

Област с най-висок естествен прираст
 District with the highest natural growth

Област с най-нисък естествен прираст
 District with the lowest natural growth

Коефициентът на естествения прираст
общо за ЕС-28 през 2017 г. е минус 0.4‰.

Тринадесет страни имат положителен
естествен прираст, като най-висок е този
показател в Ирландия (6.6‰), Кипър
(3.8‰) и Люксембург (3.2‰).

Освен България с високи стойности на
отрицателен естествен прираст са
Латвия и Хърватия - по минус 4.1‰, и
Литва - минус 4.0‰.